

1. STANY ZJEDNOCZONE W DRUGIEJ POŁOWIE XIX WIEKU

1. Porównanie stanów północnych i południowych

STANY PÓŁNOCNE	STANY POŁUDNIOWE
Sytuacja społeczno - gospodarcza	
- gospodarka opierała się na przemyśle - rozwój miast - rolnictwo – farmy rodzinne zakładane przez osadników - ciągle zwiększająca się liczba ludności; głównie emigrantów z kontynentu	- gospodarka opierała się na rolnictwie - rolnictwo – wielkie plantacje bawełny, tytoniu, trzciny cukrowej, ryżu, na których pracowali niewolnicy, - surowce eksportowano do Europy; - dominuje niewielka liczba białych właścicieli plantacji; olbrzymia liczba niewolników, których uważano za rzecz, i którzy nie mieli żadnych praw
Stosunek do niewolnictwa	
- na północ od Missouri niewolnictwo było zakazane (1820 – kompromis Missouri) abolicjonizm – ruch społeczny mający na celu zniesienie niewolnictwa	- niewolnictwo było podstawą gospodarki stanów południowych - około 25% mieszkańców stanów południowych miało niewolników, tylko ok. 3 tys. rodzin miało ich powyżej 100
Kwestie polityczne	
były za zwiększeniem uprawnień władz federalnych i za większą centralizacją USA	były za zachowaniem jak największej autonomii poszczególnych stanów. Były zwolennikami konfederacji – luźnego związku stanów
Partie polityczne	
<u>Partia republikańców</u> - zwolennicy zwiększenia ceł by chronić przemysł amerykański przed obcą konkurencją - zwolennicy silnej władzy centralnej (federalnej) - przeciwnicy autonomii poszczególnych stanów - przeciwni wprowadzaniu niewolnictwa w nowo tworzonych stanach - zwolennicy abolicjonizmu	<u>Partia demokratów</u> - zwolennicy maksymalnego obniżenia ceł by ułatwić eksport bawełny - zwolennicy utrzymania samodzielności poszczególnych stanów oraz ograniczenia władzy centralnej - za prawem do wprowadzania niewolnictwa w nowo tworzonych stanach - przeciwnicy abolicjonizmu

3. Moralne, polityczne i ekonomiczne przyczyny sporu o utrzymanie niewolnictwa

Przyczyny sporu		
moralne	polityczne	ekonomiczne
stany północne - dowodzono, że niewolnictwo jest złem gdyż wszyscy ludzie są sobie równi bez względu na kolor skóry czy poziom	- zadecydowanie czy wprowadzić niewolnictwo czy nie do nowych, zachodnich stanów. 1820 r. kompromis Missouri – stanowi	sytuacja gospodarcza stanów południowych zależała od utrzymania niewolnictwa. Dzięki niewolnikom ceny bawełny czy tytoniu były bardzo

inteligencji. Jeden człowiek nie powinien niewolić drugiego i zabierać mu wolności. Każdy człowiek ma prawo do owoców swojej pracy. stany południowe – niewolnictwo jest konieczne dla utrzymania pozycji białych ludzi, którzy ze względu na poziom rozwoju czy inteligencję, mają prawo wykorzystywać niewolników.	Missouri przyznano status niewolniczego w zamian za zgodę Południa na to, żeby na zachodzie granica prawnie dopuszczalnego niewolnictwa przebiegała wzdłuż równoleżnika 36 stopni i 30 minut; na wschodzie granica ta miała przebiegać wzdłuż linii Masona – Dixona oraz wzdłuż rzeki Ohio) przyjęto zasadę że wraz z nowo przyjętym do państwa stanem niewolniczym przyjmuje się także drugi, w którym nie uznawano niewolnictwa. Cel – utrzymanie równowagi między zwolennikami i przeciwnikami niewolnictwa w Senacie	niskie (niskie koszty pracy) stany północne chciały zniesienia niewolnictwa gdyż żadna farma rodzinna nie mogła konkurować z plantacją. Koszty pracy były dużo wyższe. Jeżeli farmer zatrudniał pracownika musiał mu zapłacić
---	---	--

4. Przyczyny wojny secesyjnej:

- śmierć Johna Browna, abolicjonisty, który w 1859 r. próbował wywołać powstanie niewolników na Południu, podzieliła społeczeństwo USA. Abolicjoniści uznali, że w słusznej sprawie akty terroru są dopuszczalne. Część opinii publicznej stanów północnych poparła potępia jego egzekucję,
- 6.11.1860 r. Abraham Lincoln, przedstawiciel republikanów, został wybrany na prezydenta USA. Był adwokatem i stanowczym przeciwnikiem niewolnictwa. Wybór ten uznano na Południu za zagrożenie dla tradycyjnych wolności stanowych,
- 20.12.1860 r.** Karolina Południowa wystąpiła z Unii ogłaszając **secesję**. **4.02.1861 r. 7 stanów zawiązało Konfederację Stanów Ameryki** – Karolina Południowa, Missisipi, Floryda, Alabama, Luizjana, Georgia i Teksas. Prezydentem Konfederacji został **Jefferson Davies**. Stolicą Konfederacji zostało Richmond.

5. Przebieg wojny

- 12.04.1861 r. wojska Konfederacji zaatakowały Fort Sumer w Karolinie Południowej, obsadzony przez załogę wierną Unii.
- 15.04.1861 r. – proklamacja Lincolna wzywająca do odzyskania fortów znajdujących się w rękach Konfederatów. Lincoln zaapelował o ochotników do armii. W odpowiedzi Jefferson zapowiedział wojnę na morzu.
- 1861 r. – Lincoln ogłosił **blokadę portów konfederackich** od Karoliny Południowej do Teksasu, a później rozszerzył ją na Karolinę Północną i Wirginię. Utrudniło to konfederatom import zaopatrzenia z Europy.

- d) 1861 r. Państwa europejskie ogłosiły neutralność w konflikcie.
- e) Główne działania toczyły się na froncie zachodnim – w dolinie rzeki Missisipi oraz na froncie wschodnim – stany Tennessee, Pensylwania i Wirginia.
- f) dalszy przebieg działań
- 21.07.1861 r. **bitwa pod Bull Run**, w której zwyciężyli Konfederaci (front wschodni).
 - Sierpień 1861 r. – zakaz utrzymywania stosunków między stanami północnymi i południowymi. George McClellan został głównodowodzącym armii Unii.
 - **Na froncie zachodnim sukcesy odnosiły wojska Unii** – zajęły stan Missouri, Kentucky i wkroczyły do Tennessee. w kwietniu 1862 r. armia gen. Granta odparła kontratak Konfederacji w zachodnim Tennessee w **bitwie pod Shiloh**. Następnie w kwietniu 1862 r. **Unia zdobyła Nowy Orlean** – największy port Konfederacji.
 - W maju 1862 r. Kongres uchwalił Homestead Act – **Ustawę o osadnictwie**, która gwarantowała ziemię każdemu kto jest ją w stanie utrzymać (ok. 65 ha ziemi odebranej Indianom). Każdy kto się na to zdecydował musiał odbyć służbę w armii Unii. Dzięki temu zapewniła ona sobie dopływ rekrutów. Początkowo nie przełożyło się to na sukcesy w wojnie.
 - **Na froncie wschodnim sukcesy odnosiły wojska Południa**, które w sierpniu 1862 r. wygrały **drugą bitwę pod Bull Run**. Ofensywa gen. Lee została **powstrzymana** we wrześniu 1862 r. Gen. Lee wygrał wówczas **bitwę nad rzeką Antietam**, było to jednak pyrrusowe zwycięstwo i gen. Lee musiał się wycofać do Wirginii.
 - **We wrześniu 1862 r. Lincoln ogłosił Proklamację emancypacyjną – 1.01.1863 r. zniesiono niewolnictwo we wszystkich zbuntowanych stanach.** Około 200 tys. byłych niewolników wstąpiło do armii Unii.
 - Po wprowadzeniu ustawy o zniesieniu niewolnictwa władze Południa postanowiły ponownie uderzyć na północ **na froncie wschodnim**. **W maju 1863 r. doszło do klęsk wojsk Unii pod Frederichsburgiem i Chancellorsville.** Wojska Unii zostały odepchnięte.
 - **Przełomem w wojnie była:**
 - na froncie wschodnim **bitwa pod Gettysburgiem (1 – 3.07.1863 r.)**, w której konfederaci ponieśli ciężkie straty,
 - na froncie zachodnim **zdobycie Vicksburga**, ostatniej twierdzy konfederatów nad Missisipi i przejście kontroli nad doliną tej rzeki przez Unię. Ziemie Konfederacji zostały rozdzielone.
 - Wojska gen. Lee przeszły do defensywy i wycofały się w okolice Richmond.
 - Głównodowodzącym armii Unii został gen. Ulysses S. Grant, który wślawił się zdobyciem Vicksburga.
 - **Końcowa faza wojny – latem 1864 r.** wojska Unii jednocześnie przeprowadziły dwie operacje:
 - armia **gen. Granta** rozpoczęła **marsz w kierunku Richmond**. Związał on w walce główne siły Konfederacji,
 - armia **gen. Wiliama T. Shermana** **wkroczyła na ziemie Unii** i rozpoczęła marsz od Tennessee przez Georgię do Oceanu stosując **taktykę „spalonej ziemi”** – niszczenie zasiewów, plonów na polach, torów kolejowych, mostów, osad, miast (w listopadzie 1864 r. gen. Sherman spalił Atlantę) .
 - **gen. Philip Sheridan** zastosował taktykę spalonej ziemi **w dolinie Shenandoah**, zbożowym zagłębiu Konfederacji.
 - **9.04.1865 r. – kapitulacja gen. Roberta Edwarda Lee pod Appomattox w Wirginii.** Kapitulację przyjął gen. Ulysses Grant.

6. Przyczyny zwycięstwa Unii:

- przewaga liczebności żołnierzy Unii – do armii Unii wstępowali imigranci i murzyni,
- blokada portów Południa,
- cały przemysł pracował na potrzeby armii Unii,
- nowe techniki walki: okopy, taktyka „spalonej ziemi” ,
- używanie telegrafu do przekazywania rozkazów,
- przenoszenie oddziałów za pomocą kolei,
- poparcie państw europejskich dla stanów północnych.

7. Skutki wojny:

- zamordowanie prezydenta Abrahama Lincolna, 5 dni po podpisaniu kapitulacji przez armię Konfederacji. Mordercą był zwolennik Konfederacji John Booth,
- okupacja Południa przez jankesów z Północy, wojskowi gubernatorzy kontrolowali stany południowe,
- bardzo duże straty materialne, szczególnie na południu USA. Odbudowa stanów południowych trwała 10 lat,
- rozwój transportu i produkcji masowej,
- życie lub zdrowie straciło 1,5 miliona Amerykanów. Była to pierwsza wojna totalna, gdyż najbardziej ucierpiała ludność cywilna,
- niewolnicy odzyskali wolność ale nie byli do tego przygotowani, a władze pozostawiły ich samymi sobie – analfabetyzm, brak pracy, segregacja rasowa na Południu,
- wprowadzono poprawki do konstytucji USA: 13 (zniesienie niewolnictwa), 14 (prawa gwarantowane i korzyści z obywatelstwa) i 15 (prawo do głosu bez względu na rasę). na ich skutek prawa wyborcze uzyskali wszyscy mężczyźni, w tym czarnoskórzy (wyjątek – Indianie),
- znaczenie polityczne utraciła warstwa plantatorów z Południa,
- integracja imigrantów, którzy służąc w armii odczuli, że tworzą naród amerykański,
- powstał Ku – Klux – Klan. Początkowo celem organizacji było udzielanie pomocy wdowom i sierotom po żołnierzach Konfederacji. Później przybrała charakter rasistowski – głosiła wyższość białych nad czarnymi, zajmowała się zwalczaniem równouprawnienia białych i czarnych,
- nastąpiła integracja państwa
- ustawa o osadnictwie z 1863 r. przyczyniła się do kolonizacji Dzikiego Zachodu.

8. USA w drugiej połowie XIX wieku

- a) w 1890 r. liczba ludności się podwoiła w stosunku do 1861 r. (wysoki przyrost naturalny, napływ imigrantów),
- b) do Unii przystąpiło 17 nowych stanów,
- c) olbrzymi rozwój przemysłu,
- d) rozwój kolei – w 1869 r. otwarto pierwszą kolej transkontynentalną łączącą wybrzeża Pacyfiku i Atlantyku,
- e) w polityce zagranicznej obowiązywała doktryna izolacjonizmu – nieingerowania w sprawy Europy,
- f) konsekwentna eksterminacja ludności rdzennej Ameryki – Indian. Byli :
 - zamykani w rezerwach,
 - pozbawieni praw politycznych,
 - dyskryminowani,
 - eksterminowani – władze dopuszczali się masakr, w których ginęły kobiety, dzieci, starcy np. w Washita (1868) lub Wounded Knee (1890).